

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Νεοελληνική Γλώσσα

- Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Η παράγραφος συνιστά αυτοτελές τμήμα του γραπτού λόγου με το οποίο επιχειρείται η προσέγγιση - η τεκμηρίωση μιας πτυχής ενός ευρύτερου θέματος. Για να είναι άρτια η παράγραφος χρειάζεται να έχει συγκεκριμένη δομή. Η παράγραφος αποτελείται από:

α) τη θεματική πρόταση η οποία εκφράζει τη θέση του συγγραφέα. Οι αρετές της θεματικής πρότασης είναι η σαφήνεια, η ακρίβεια και η συντομία.

β) τις λεπτομέρειες όπου περιλαμβάνονται σχόλια, κρίσεις, πληροφορίες, επεξηγήσεις κ.λπ. που αποδεικνύουν τη θέση της θεματικής πρότασης.

γ) την πρόταση κατακλείδα με την οποία εκφράζονται διαπιστώσεις - συμπεράσματα. Πολλές φορές η πρόταση κατακλείδα διευκολύνει την ομαλή νοηματική μετάβαση στην επόμενη παράγραφο.

- Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Οι λεπτομέρειες της παραγράφου περιέχουν το αποδεικτικό υλικό της προς ανάλυση θέσης που θα προσδώσει στο λόγο πειστικότητα και διεισδυτικότητα. Γι' αυτό η διαχείριση αυτού του υλικού πρέπει να γίνεται βάσει συγκεκριμένου σχεδίου - τρόπου. Οι τρόποι οργάνωσης - ανάπτυξης των λεπτομερειών της παραγράφου είναι:

1. Ανάπτυξη με παραδείγματα: Η τεκμηρίωση του περιεχομένου της θεματικής πρότασης κατορθώνεται με την παράθεση παραδειγμάτων που λειτουργούν διευκρινιστικά. Τα παραδείγματα αντλούνται από την καθημερινή ζωή, την προσωπική εμπειρία, την ιστορία, τον επιστημονικό χώρο και χρειάζεται να είναι όσο το δυνατόν πιο γενικά και αντιπροσωπευτικά.

2. Ανάπτυξη με ορισμό: Το περιεχόμενο της θεματικής πρότασης παρακινεί τον αναγνώστη να ρωτήσει «τι είναι αυτό;». Όταν εφαρμόζεται η μέθοδος του ορισμού θα πρέπει να αναφέρονται τα γνωρίσματα της οριστέας έννοιας (δηλαδή της έννοιας που πρέπει να οριστεί) που τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες.

3. Ανάπτυξη με αιτιολόγηση: Το περιεχόμενο της θεματικής πρότασης παρακινεί τον αναγνώστη να ρωτήσει «γιατί;». Η χρήση της αιτιολόγησης, σε συνδυασμό με την λογική διάρθρωση των προτάσεων και με την παράθεση αξιόπιστων τεκμηρίων, προσδίδει στο λόγο αντικειμενικότητα.

4. Ανάπτυξη με αίτιο - αποτέλεσμα: Στη θεματική πρόταση αναφέρονται οι αιτίες που επέφεραν συγκεκριμένα αποτελέσματα. Σε ορισμένες, βέβαια, περιπτώσεις μπορεί να συμβεί και το αντίστροφο. Δηλαδή αρχικά αναφέρονται τα αποτελέσματα και στη συνέχεια οι αιτίες πρόκλησής τους.

5. Ανάπτυξη με σύγκριση - αντίθεση: Στη θεματική πρόταση γίνεται ο επιμερισμός, ο χωρισμός ενός «όλου» (γένος) στα μέρη του (είδη) με βάση κάποια κριτήρια - γνωρίσματα (διακριτική βάση).

6. Ανάπτυξη με σύγκριση - αντίθεση: Στη θεματική πρόταση παραβάλλονται δύο έννοιες οι οποίες στη συνέχεια θα

συγκριθούν. Από το αποτέλεσμα της συγκρίσής τους θα προκύψουν οι ομοιότητες ή οι διαφορές τους. Για μια επιτυχή σύγκριση - αντίθεση απαιτείται η ευχερής χρήση της αντιθετικής σύνδεσης των προτάσεων.

7. Ανάπτυξη με αναλογία: Όταν η θεματική πρόταση είναι διατυπωμένη με μεταφορά ή με παρομοίωση, τότε η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αναλογίας. Στην αναλογία παρουσιάζονται κατά προσέγγιση οι ομοιότητες (φαινομενικές ή πραγματικές) που εντοπίζονται μεταξύ δύο εννοιών.

8. Ανάπτυξη με συνδυασμό μεθόδων: Για την απόδειξη σύνθετων απόψεων - φαινομένων ή για τη διεισδυτικότερη προσέγγιση ενός θέματος αρκετές φορές προτιμάται ο συνδυασμός δύο ή περισσότερων τρόπων ανάπτυξης.

Ενδεικτική ερώτηση: Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της παραγράφου που ακολουθεί. Με ποιον τρόπο ή τρόπους αναπτύσσεται η ίδια παράγραφος; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με χωρία του κειμένου.

Αν, όμως, δεν εφαρμόζονται οι καλοί νόμοι, **παρεφαρμόζονται οι κακοί.** Νόμοι που, αντί του «δικαίου και ίσου» θεμελιώνουν το άδικο και το άνισο...νόμοι που αντί να επιβάλλουν ήθος, καθιερώνουν την ανηθικότητα...νόμοι που, αντί να κολάζουν τους άνομους, τιμωρούν τους νόμιμους...νόμοι πανίσχυροι απέναντι στους ανίσχυρους και ανίσχυροι μπροστά στους ισχυρούς, κατά την **παρομοίωση** του Ζάλευκου, του νομοθέτη των Επίεφουρίων Λοκρών της Κάτω Ιταλίας: «Οι νόμοι μοιάζουν με τον ιστό της αράχνης. Όπως εκεί, αν πέσει κομιά μύγα ή κανένα κουνούπι πιάνεται, ενώ αν πέσει σφήκα ή μέλισσα τον σχίζει και φεύγει, έτσι και στους νόμους, αν πέσει στη λαβίδα τους κανένας φτωχός πιάνεται, ενώ

αν πέσει κανένας πλούσιος ή ισχυρός με λόγο τσακίζει τα πλαίσια του νόμου και φεύγει ελεύθερα».

Μάριος Πλωρίτης, από τον ημερήσιο τύπο

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι: **Θεματική περίοδος:** «Αν όμως...οι κακοί» **Λεπτομέρειες / Σχόλια:** «Νόμοι που...και φεύγει ελεύθερα»

Περίοδος κατακλείδα: δεν υπάρχει. Οι λεπτομέρειες της παραγράφου αναπτύσσονται με συνδυασμό μεθόδων. Ο συγγραφέας δίνει παραδείγματα για να επιβεβαιώσει το γεγονός ότι εφαρμόζονται υπερβολικά οι «κακοί» νόμοι. Στη συνέχεια, για να προσδώσει στη θέση του περισσότερη παραστατικότητα, χρησιμοποιεί την αναλογία - παρομοίωση «Οι νόμοι μοιάζουν...και φεύγει ελεύθερα».

- ΑΡΕΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

ΣΑΦΗΣ ΣΚΟΠΟΣ: Μια παράγραφος, για να εξιπηρετεί σαφώς το σκοπό της, επιβάλλεται να ανταποκρίνεται νοηματικά στο θέμα που έχει προαναγγελθεί στη θεματική περίοδο. Με άλλα λόγια δεν μπορεί να δηλώνεται στη θεματική περίοδο «Η επίταση της μόλυνσης του περιβάλλοντος» και στα σχόλια να περιγράφεται η έννοια του φυσικού περιβάλλοντος.

ΕΠΑΡΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: Η ποιότητα μιας παραγράφου εξαρτάται από τα ολοκληρωμένα νοήματα που διαθέτει. Έτσι τα σχόλια σφειλουν να δίνουν πλήρη εξήγηση των θιγόμενων θεμάτων της θεματικής περιόδου. Αν, για παράδειγμα, έχουμε την θεματική περίοδο «Η χειραφέτηση της γυναίκας συνέβαλε στην κρίση του θεσμού της οικογένειας» και εμείς αναπτύξουμε μόνο το φαινόμενο της χειραφέτησής της χωρίς να αποδείξουμε αυτό επεδόρασε στην οικογένεια, τότε

έχουμε ελλιπή νοηματικά σχόλια.

ΕΝΟΤΗΤΑ: Όταν γράφουμε τα σχόλια του προς απόδειξη θέματος απαιτείται η τοποθέτηση όχι όλων των επιχειρημάτων πάνω στο θέμα, αλλά των καταλληλότερων με βάση τη θεματική περίοδο. Και αυτό ώστε να εξασφαλίζεται ενότητα και ακρίβεια στο λόγο. Στην υποθετική, λοιπόν, θεματική περίοδο «Για τη σχολική βία υπαίτιο είναι μεταξύ άλλων οι υπάρχοντες φορείς κοινωνικοποίησης», για να έχουμε ενότητα, καλό θα ήταν να σχολιάσουμε την απουσία δράσης της οικογένειας, των ΜΜΕ, του σχολείου και της επίσημης πολιτείας. Ενότητα όμως δεν θα υπήρχε, αν τονίζονταν η γενικότερη έξαρση της βίας και της εγκληματικότητας, γιατί δεν αναφέρεται στους φορείς κοινωνικοποίησης.

Σημείωση: Στην ενότητα βοηθητικό ρόλο παίζει η τήρηση της ίδιας χρονικής και τροπικής βαθμίδας στους χρησιμοποιούμενους ρηματικούς τύπους. Για παράδειγμα καλό είναι να χρησιμοποιούνται στην ίδια παράγραφο είτε μόνο παροντικοί είτε μόνο παρελθοντικοί χρόνοι κ.ο.κ.

ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ: Επιπρόσθετα για ένα καλογραμμένο κείμενο χρειάζεται η λογική παράθεση των πληροφοριών του. Και όταν λέμε λογική, εννοούμε την καταγραφή των επιχειρημάτων με τέτοιο τρόπο, ώστε το ένα να οδηγήσει «αβίαστα» στο άλλο. Για να το επιτύχουμε αυτό, προσπαθούμε να σκεφτούμε τη φυσική σχέση που συνέχει τις έννοιες (παράθεσή τους με βάση και τη χρονική αλληλουχία) και τις αποδίδουμε ανάλογα στην παράγραφο. Αν, λοιπόν, δοθεί ως θεματική περίοδος «Υπάρχουν πολλοί τρόποι επίλυσης του περιβαλλοντολογικού προβλήματος» και ο μαθητής αρχίζει με την ανάγκη αγοράς επιπρόσθετων κάδων ανακύκλωσης και ακολούθως αναφέρει την αναγκαιότητα πολιτειακής δράσης θα έχει κάνει λογική υπέρβαση, αφού πρώτα η πολιτεία πρέπει να δράσει και κατόπιν να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα υλικοτεχνικά.

ΣΥΝΟΧΗ: Είναι η εξωτερική σύνδεση των προτάσεων που υποστηρίζει την αλληλουχία. Πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους, όπως με μεταβατικές λέξεις-φράσεις, με αντανυμίες, με επαναλήψεις και με χρήση συνωνύμων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ - ΜΑΜΕΚΑΣ Η. - ΠΟΥΤΟΥ Λ.

ΣΠΟΝΤΙΣΤΗΝΔΙΑ

ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

για μαθητές με απαιτήσεις

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ

Επικοινωνία 6, Πλατεία Κόλλυμπος,
Τηλ.: 210 9814594, 210 9802912

ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Δάφνης)
Τηλ.: 210 9367674, 210 9769277

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Θέματα Νεοελληνικής Γλώσσας

Ενδεικτικές ερωτήσεις και απαντήσεις σε θέματα για την οργάνωση του κειμένου, τη γλώσσα, το ύφος.

ΕΡ: Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή της παραγράφου;

ΑΠ: Ανιχνεύουμε τη μορφική-λεκτική σύνδεση μεταξύ των περιόδων και των προτάσεων εντοπίζοντας τις διαρθρωτικές λέξεις-φράσεις, τις επαναλήψεις, τους συγγενείς νοηματικά όρους, τη διατήρηση ενιαίου ύφους στην παράγραφο.

ΕΡ: Ποια νοηματική σχέση συνδέει δύο διαδοχικές παραγράφους του κειμένου;

ΑΠ: Πρόκειται για τη συνεκτικότητα. Προσέχουμε το νόημα της μιας και της άλλης παραγράφου και γράφουμε τι σχέση έχουν.

Παράδειγμα: πρόβλημα - λύση, αίτιο - αποτέλεσμα, σχέση αντίθεσης κ.ά.

ΕΡ: Πώς συνδέονται δύο διαδοχικές παράγραφοι του κειμένου;

ΑΠ: Απαντάμε διττά. Ελέγχουμε τη μορφική σύνδεση (συνοχή) και τη νοηματική (συνεκτικότητα).

ΕΡ: Να σχολιάσετε τη γλώσσα ή / και το ύφος του κειμένου.

ΑΠ: Στο ερώτημα αυτό εξετάζουμε για τη γλώσσα.

α) Αν υπάρχει αναφορική ή ποιητική λειτουργία
β) Τη σαφήνεια και την ακρίβεια της γλώσσας
γ) Το λεκτικό και εκφραστικό πλούτο
δ) Τα σημεία στίξης
ε) Το ύφος

Ως προς τη γλώσσα: απλή - λιτή, φυσική, θυμίζει προφορικό λόγο, κυριολεκτική - αναφορική, σύνθετη σύνταξη, μικροπερίοδος / μακροπερίοδος λόγος, μεταφορική - ποιητική, πλούσια εκφραστικά σχήματα, λόγος διαυγής-σαφής, αναλυτικός, με εξειδικευμένους όρους, ακριβόλογη έκφραση, ρηματικά πρόσωπα, εγκλίσεις.

Ως προς το ύφος: λιτό - απλό - φυσικό, δραματικό, στοχαστικό, τόνος διδακτικός, προτρεπτικός, ειρωνικό, απολαυστικό, σαρκαστικό, καταγγελτικό, λυρικό, σοβαρό, αυστηρό, επίσημο.

ΕΡ: Να επισημάνετε στοιχεία μεταφορικού και εικονοπλαστικού λόγου που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στο κείμενο ή σε μια συγκεκριμένη παράγραφο. Ποια συναισθήματα προκαλεί;

ΑΠ: Ο μαθητής πρέπει να αναζητήσει τις μεταφορές και τις εικόνες που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας και να δικαιολογήσει τη χρήση τους. Ίσως τις χρησιμοποιεί για να δώσει έμφαση ή να κάνει πιο παραστατικό το λόγο.

ΕΡ: Να ανιχνεύσετε στοιχεία εξομολογητικού (ή προσωπικού) τόνου στο δοκίμιο.

ΑΠ: Τέτοια στοιχεία είναι συνήθως η συγκινησιακή χρήση της γλώσσας, το φυσικό και ανεπιθύητο ύφος, το α' ενικό πρόσωπο, η διάθεση αυτοκριτικής, η κατάθεση προσωπικών ασεκτων και συναισθημάτων, η χαλαρή διάρθρωση των ιδεών.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση παραδειγμάτων;

ΑΠ: Τα παραδείγματα συνήθως δίνουν

ζωντανία στο λόγο του συγγραφέα και διευκολύνουν τον αναγνώστη να κατανοήσει πλήρως τις απόψεις του που έχουν αποδοθεί θεωρητικά. Καθιστούν το κείμενο πιο οικείο, πιο προσίτο στον αναγνώστη. Αρκεί βέβαια να είναι εύστοχα, να μην διακόπτουν την πορεία της σκέψης του και να μην πλεονάζουν.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας, με τη χρήση παρενθέσεων;

ΑΠ: Οι παρενθέσεις διευκρινίζουν, αποσαφηνίζουν, συμπληρώνουν, αναλύουν όσα έχει αναφέρει ο συγγραφέας. Έχουν περισσότερο επεξηγηματικό ρόλο και βοηθούν να αποφευχθεί η σύγχυση του αναγνώστη.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση των εισαγωγικών;

ΑΠ: Χρησιμοποιούνται για να προσδώσουν έμφαση, όταν μεταφέρονται με ακρίβεια τα λόγια του άλλου, όταν πρόκειται για λέξεις - φράσεις που ανήκουν σε ένα ειδικό λεξιλόγιο ή γλωσσικό ιδίωμα. Επίσης προσδίδουν ειρωνικό τόνο ή μεταφορική σημασία στη λέξη - φράση.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση ρηματικού προσώπου;

ΑΠ: **α)** Το α' ενικό δίνει υποκειμενικό και εξομολογητικό τόνο στο κείμενο.

β) Το β' ενικό είτε χρησιμοποιείται με την απρόσωπη σημασία του (= κάποιος) είτε δημιουργεί ένα άτυπο διάλογο με τον αναγνώστη και προσδίδει ζωντανία.

γ) Το γ' ενικό και πληθυντικό προσδίδουν στο κείμενο μεγαλύτερη αντικειμενικότητα.

δ) Το α' πληθυντικό πρόσωπο χαρίζει οικείο τόνο στο λόγο, τον κάνει πιο άμεσο, ενώ προσδίδει καθολικότητα στο πρόβλημα - φαινόμενο στο οποίο αναφέρεται ο συγγραφέας. Μάλιστα, καθώς θέτει και τον εαυτό του ως συμμετοχο ή θύμα, δεν υποτιμά τον αναγνώστη. Αντίθετα, τον καθιστά πιο

δεκτικό κι έτσι ο λόγος του κερδίζει σε πειστικότητα.

ε) Το β' πληθυντικό δηλώνει και αυτό άμεση επικοινωνία με τους αναγνώστες.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση στατιστικών στοιχείων;

ΑΠ: Προσδίδουν αποδεικτική ισχύ και εγκυρότητα στο λόγο, αφού αποτελούν ισχυρά τεκμήρια που συνήθως καθλώνουν τον αναγνώστη, ο οποίος δύσκολα μπορεί να τα αμφισβητήσει.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση αναλογιών;

ΑΠ: Συνήθως με τις αναλογίες ο συγγραφέας δίνει πιο παραστατικά τις θέσεις του. Διευκολύνει τον αναγνώστη να κατανοήσει με την έννοια ή το φαινόμενο που παρουσιάζει, καθώς δίνει ομοιότητες αυτού με κάποιο άλλο, συνήθως πιο κατανοητό. Όταν μάλιστα το κείμενο είναι επιστημονικό, οι αναλογίες απλοποιούν και κάνουν πιο προσίτο το κείμενο στον αναγνώστη.

ΕΡ: Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση ερωτήσεων;

ΑΠ: **α)** Διέγερση προβληματισμού
β) Πρόκληση ανησυχίας

γ) Να προσδώσει ειρωνικό τόνο στο λόγο του

δ) Να δημιουργήσει κλίμα αμεσότητας και την αίσθηση του διαλόγου στον αναγνώστη

ε) Όταν είναι ρητορικές, εκτός από τα παραπάνω, επιπλέον δίνει έμφαση στη θέση του.

ΕΡ: Τι είδους σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) χρησιμοποιεί ο συγγραφέας του κειμένου και σε τι αποσκοπεί με τη χρήση της συγκεκριμένης σύνταξης; Να μετατρέψετε το αντίστοιχο απόσπασμα στην αντίθετη σύνταξη από αυτή που βρίσκεται, όπου αυτό

είναι δυνατό.

ΑΠ: Η ενεργητική σύνταξη και η παθητική σύνταξη μπορούν να εκφράσουν το ίδιο νόημα, αλλά η έμφαση σε κάθε περίπτωση είναι διαφορετική:

α) Η ενεργητική σύνταξη κάνει το νόημα πιο συγκεκριμένο και πιο σαφές, ενώ η παθητική το κάνει πιο γενικό, αόριστο και ασαφές.

β) Η ενεργητική σύνταξη τονίζει το υποκείμενο που εκτελεί την ενέργεια του ρήματος, ενώ η παθητική υπογραμμίζει την ίδια την ενέργεια.

1. Όταν η ενεργητική σύνταξη τρέπεται σε παθητική, δηλαδή όταν το ρήμα ενεργητικής διάθεσης τρέπεται σε ρήμα παθητικής διάθεσης, το αντικείμενο του ρήματος της ενεργητικής γίνεται ποιητικό αίτιο της παθητικής (από + αιτιατική). Το ρήμα της παθητικής διατηρεί το χρόνο του ρήματος της ενεργητικής και προσαρμόζεται ως προς τον αριθμό και το πρόσωπο στο υποκείμενο του.

Παράδειγμα: Οι Έλληνες νίκησαν τους Τούρκους. (ενεργητική σύνταξη)

Οι Τούρκοι νικήθηκαν από τους Έλληνες. (παθητική σύνταξη)

Κατά τη μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική, αν το ρήμα της ενεργητικής έχει δύο αντικείμενα ή ένα αντικείμενο και ένα κατηγορούμενο, τότε το άμεσο αντικείμενο του γίνεται υποκείμενο του ρήματος της παθητικής σύνταξης, ενώ το έμμεσο ή το κατηγορούμενο διατηρείται.

Παράδειγμα: Η κυβέρνηση δεν έδωσε φοροαπαλλαγή (άμεσο) στον επιχειρηματία (έμμεσο)

Δε δόθηκε φοροαπαλλαγή από την κυβέρνηση στον επιχειρηματία. (παθητική σύνταξη)

2. Όταν η παθητική σύνταξη τρέπεται σε ενεργητική, ακολουθείται η αντίστροφη διαδικασία.

Παράδειγμα: Η Μαρία χαρακτηρίστηκε συγκροτημένη από τη συντροφιά της. (παθητική σύνταξη)

Η συντροφιά χαρακτήρισε συγκροτημένη τη Μαρία. (ενεργητική σύνταξη)

Σημείωση: Τα μεταβατικά ρήματα που λήγουν σε -μαι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ίδια ως ρήματα παθητικής διάθεσης. Γι' αυτό όσα από αυτά σχηματίζουν παθητική διάθεση, τη σχηματίζουν με περίφραση.

Παράδειγμα: Ο υπουργός δέχτηκε το δήμαρχο (ενεργητική σύνταξη)

Ο δήμαρχος έγινε δεκτός από τον υπουργό. (παθητική σύνταξη).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. - ΜΑΜΕΚΑΣ Η. - ΠΟΥΤΟΥ Α.

ΣΠΟΡΤΙΣΤΗΘΕΙΑ

ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

για μαθητές με απαιτήσεις

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ

ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

Επικοινωνία & Πλαίσιο Κόστος

Τηλ. 210 9814594, 210 9802912

Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Δάφνη)

Τηλ. 210 9767674, 210 9767677

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Θέματα Νεοελληνικής Γλώσσας

Ενδεικτικές ερωτήσεις και απαντήσεις σε θέματα για την «ΠΕΙΘΩ»

ΕΡ. Να εντοπίσετε στο συλλογισμό «Χ» τις προκειμένες και το συμπέρασμα.

ΑΠ. Είναι το αρχικό στάδιο για την προσέγγιση και την κατανόηση του συλλογισμού. Ζητείται να εντοπιστούν οι προτάσεις-«βήματα» του συλλογισμού που λογικά συνδεδεμένες προηγούνται του συμπεράσματος και οδηγούν σε αυτό. Το συμπέρασμα είναι η λογική απόληξη του συλλογισμού. Για τη γραπτή παρουσίαση της απάντησης οι υποψήφιοι μέσα σε εισαγωγικά αναφέρουν κάθε προκειμένη ξεχωριστά. Ξεχωριστά, επίσης, επισημαίνεται και το συμπέρασμα του συλλογισμού.

ΕΡ. Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στο «Χ» απόσπασμα;

ΑΠ. Σε αυτή την ερώτηση οι υποψήφιοι εντοπίζουν την πορεία της σκέψης του συγγραφέα, αν είναι δηλαδή παραγωγική, επαγωγική ή αναλογική. Ανάλογα με την απάντηση που θα δοθεί, επισημαίνεται μέσα στο κείμενο ποιο είναι το γενικό και αφηρημένο και ποιο το ειδικό και συγκεκριμένο.

Έτσι αν ο συλλογισμός είναι π.χ. παραγωγικός η απάντηση διαμορφώνεται ως εξής: «Ο συγγραφέας ξεκινά το συλλογισμό του από μια γενική άποψη (γράφουμε το γενικό) που θεωρείται ότι έχει αποδεδειγμένη ισχύ και καταλήγει σε κάτι ειδικό, στη διεκρίνιση μιας συγκεκριμένης πρότασης (γράφουμε το ειδικό)».

ΕΡ. Να βρείτε τους τρόπους και τα μέσα πειθούς του κειμένου.

ΑΠ. Σε αυτή την ερώτηση οι υποψήφιοι καλούνται να απαντήσουν σε δύο ζητούμενα. Αρχικά, αναφέρεται ο τρόπος πειθούς (π.χ. ο συγγραφέας επικαλείται τη λογική του δέκτη). Εν συνέχεια, δίνονται παραδείγματα μέσα από το κείμενο των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για να γίνει η επίκληση (π.χ. η επίκληση στη λογική γίνεται με επιχειρήματα και τεκμήρια). Είναι απαραίτητη η παράθεση ενός παραδείγματος τουλάχιστον για κάθε τρόπο και μέσο πειθούς προκειμένου η απάντηση να θεωρηθεί πλήρης.

ΕΡ. Να αξιολογήσετε το «Χ» συλλογισμό.

ΑΠ. Ζητείται ο έλεγχος της ορθότητας του συλλογισμού. Προϋποθέσεις της ορθότητας είναι η αλήθεια και η εγκυρότητα. Αλήθης είναι ο συλλογισμός του οποίου οι προκειμένες και το συμπέρασμα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Εγκυρότητα διαθέτει όταν το συμπέρασμα εξάγεται κατά λογική αναγκαιότητα από τις προκειμένες. Στον έλεγχο της εγκυρότητας βοηθά τους υποψηφίους η εξέταση της συνοχής και της συνεκτικότητας του κειμένου.

1η παρατήρηση: στους επαγωγικούς συλλογισμούς, που συνήθως είναι ατελείς (δεν συγκεντρώνονται απαραίτητα όλα τα ειδικά-συγκεκριμένα στοιχεία) προσέχουμε, αν σε περίπτωση γενίκευσης το δείγμα είναι επαρκές, σε περίπτωση επαγωγής με αίτιο-αποτέλεσμα αν η σχέση είναι λογική ή χρονολογική και αν τα αίτια είναι αναγκαία και επαρκή για να εξαχθεί το συμπέρασμα και στην περίπτωση της αναλογίας αν είναι κυριολεκτική ή μεταφορική και αν οι

ομοιότητες που επισημαίνονται είναι επαρκείς σε αριθμό και σχετικές με το θέμα.

2η παρατήρηση: αν στο συλλογισμό δεν υπάρχει αλήθεια ή/και εγκυρότητα τότε ενδέχεται να έχουμε παραλογισμό ή σόφισμα.

ΕΡ. Στο απόσπασμα που διαβάσατε ποιος συλλογισμός χρειάζεται ανασκευή; Να τον εντοπίσετε και να διατυπώσετε την αντίθετη άποψη.

ΑΠ. Στην ερώτηση αυτή οι υποψήφιοι πρέπει να δουλέψουν σε δύο επίπεδα. Αρχικά να εντοπίσουν στο συλλογισμό που θα τους δοθεί ποια σημεία του δεν ανταποκρίνονται στους κανόνες της λογικής γιατί θεωρείται ότι αποκλίνουν από την αντικειμενική αλήθεια. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής: 1. εντοπίζουμε το επιχειρήμα, 2. ελέγχουμε κάθε προκειμένη και το συμπέρασμα ως προς την αλήθεια και την εγκυρότητα τους και 3. αξιολογούμε την αλήθεια και την εγκυρότητα. Για να διατυπωθεί η αντίθετη άποψη και να «προστατευθεί» η αλήθεια, χρειάζεται να καταγραφεί η θέση του συγγραφέα (π.χ. υπάρχουν ποιοτικά κριτήρια κατάταξης των ανθρώπων σε «ανώτερες» και «κατώτερες» φυλές) και στη συνέχεια να μετασχηματιστεί η άποψη στην ορθή της εκδοχή (π.χ. οι άνθρωποι με βάση τα κοινωνικά και ηθικά δεδομένα είναι ίσοι).

ΕΡ. Να εξετάσετε την αξιοπιστία των τεκμηρίων.

ΑΠ. Κάθε συγγραφέας επιχειρεί να τεκμηριώσει τις απόψεις του με στοιχεία όπως: παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, γενικές αλήθειες/διαπιστώσεις, ρήσεις αυθεντιών, αποτελέσματα πειραμάτων ή ερευνών κ.λπ. Ο δέκτης προκειμένου να μην παραπλανηθεί ελέγχει την αξιοπιστία των τεκμηρίων διαπιστώνοντας αν χρησιμοποιούνται με τρόπο αντικειμενικό ή παραπλανητικό, αν αποτελούν

προσωπικές εκτιμήσεις ή αν έχουν αποδεδειγμένη ισχύ, αν γίνεται προσπάθεια επιβολής τους.

ΕΡ. Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείται η επίκληση στην αυθεντία;

ΑΠ. Η επίκληση στην αυθεντία γίνεται όταν πρόθεση του συγγραφέα είναι να ενισχύσει την αξιοπιστία ενός επιχειρήματος. Επίσης ο λόγος που ενισχύεται με ρήσεις αυθεντιών έχει περισσότερο κύρος και ο συγγραφέας δείχνει ότι έχει έγκυρες πηγές γνωρίζοντας τη βιβλιογραφία για το διαπραγματεύσιμο θέμα. Όταν, όμως, γίνεται κατάχρηση της επίκλησης στην αυθεντία, τότε ο συγγραφέας προσπαθεί να καλύψει την έλλειψη προσωπικής επιχειρηματολογίας.

ΕΡ. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της πειθούς στη διαφήμιση;

ΑΠ. Τα διαφημιστικά μηνύματα έχουν σκοπό να αλλάξουν την καταναλωτική συμπεριφορά του δέκτη. Γι' αυτό προσπαθούν να τον επηρεάσουν με τις ακόλουθες τεχνικές: δημιουργία συνειρμών του προϊόντος με συναισθήματα ή/και καθημερινές καταστάσεις, συμβολισμούς, αναλυτική περιγραφή των ιδιοτήτων του προϊόντος, χρήση όλων των τρόπων πειθούς ανάλογα με το προϊόν και το κοινό στο οποίο απευθύνεται, λανθάνοντες αξιολογικούς χαρακτηρισμούς, συνδυασμό εικόνας-λεζάντας, επαναλήψεις του μηνύματος, συνθηματολογία, νεολογισμούς, διάθεση υπερβολής, λέξεις/φράσεις ασαφείς απλώς για εντυπωσιασμό.

ΕΡ. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της πειθούς στον πολιτικό λόγο;

ΑΠ. Επειδή στόχος του πολιτικού λόγου δεν είναι μόνο η πειθώ, αλλά και ο επηρεασμός του δέκτη στη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων, τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου είναι

εκτός από τη λογική επιχειρηματολογία, η συναισθηματική φόρτιση και η ρητορεία. Σε τέτοιου τύπου ερωτήσεις οι υποψήφιοι πρέπει να εντοπίσουν στοιχεία στο κείμενο όπως: επιχειρήματα όπου παρουσιάζονται οι θέσεις του ομιλητή, επίκληση στο ήθος του πομπού, έννοιες με μεγάλο ηθικό, αξιολογικό και κοινωνικό βάρος, προτάσεις δεοντολογικές ή/και βεβαιωτικές, ονοματικό λόγο, μεταφορικό και συγκινησιακό λόγο, αλλά και επίθεση στο ήθος του αντιπάλου και προτάσεις εκφοβιστικές-κινδυνολογικές προς το ακροατήριο σε περίπτωση που ο πολιτικός λόγος είναι εξουσιαστικός και παραπλανητικός.

ΕΡ. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της πειθούς στον επιστημονικό λόγο;

ΑΠ. Χαρακτηριστικά της πειθούς στον επιστημονικό λόγο είναι τα εξής: αντικειμενικότητα, λογική χρήση της γλώσσας, χρήση ειδικού επιστημονικού λεξιλογίου (ορολογία), περιγραφικότητα, ερμηνεία και ανάλυση, επίκληση στη λογική, επίκληση στην αυθεντία, χρήση αποδεικτικών στοιχείων/τεκμηρίων.

ΕΡ. Να εξετάσετε την πειθώ στο δοκίμιο που σας δόθηκε.

ΑΠ. Το δοκίμιο είναι μεικτό γραμματειακό είδος και δεν έχει συγκεκριμένη διαδικασία πειθούς. Αυτή ποικίλλει ανάλογα με το θέμα και τις προθέσεις του δοκιμογράφου. Ενδεικτικά αναφέρονται τα συνήθη στοιχεία πειθούς που συναντάμε σε ένα δοκίμιο: σοβαρή προσέγγιση ενός θέματος με επιχειρήματα που διασαφηνίζουν τις ιδέες του δοκιμογράφου, κατάληξη σε προτάσεις, συμπεράσματα, προσωπικές κρίσεις, πληροφόρηση και εμπλουτισμός γνώσεων του αναγνώστη χωρίς σφραγιστική πρόθεση, καλλιέργεια προβληματισμού και ευαισθησίας, αποκλεισμός του δογματισμού. Το δοκίμιο αφήνει ανοιχτό το πεδίο για νέες εκτιμήσεις και αποψεις. Ως προς τους τρόπους πειθούς, χρησιμοποιούνται κατά βάση όλοι οι τρόποι με συνθέστερους την επίκληση στη λογική, την επίκληση στο συναισθήμα, την επίκληση στην αυθεντία. Οι δοκιμογράφοι αντλούν αποδεικτικά στοιχεία από τα δεδομένα της εποχής, την καθημερινότητα, αλλά και από το χώρο της προσωπικής και επαγγελματικής τους εμπειρίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΛΟΥ Μ. - ΜΑΜΕΚΑΣ Η.

ΣΠΟΝΤΙΣΤΗΝΙΑ

ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

για μαθητές με απαιτήσεις

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ

Επικοινωνία & Πλαίσιο Κέντρου
Τηλ. 210 914594, 210 9602912

ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Δάφνης)
Τηλ. 210 976767, 210 9767677

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Θέματα Νεοελληνικής Γλώσσας

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

- Ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας στην έκθεση - έκφραση, για μία επιτυχημένη βαθμολογική απόδοση, αποτελεί η παραγωγή λόγου. Πιο συγκεκριμένα υπενθυμίζουμε πως η κλίμακα του 100 - που ισοδυναμεί με το άριστα - είναι άθροισμα τριών δοκιμασιών

α) η παραγωγή ενός δευτερογενούς κειμένου από ένα προϋπάρχον κείμενο, της περιλήψης, με απόδοση 25 μονάδες,

β) ασκήσεις δομικές και θεωρητικές που «πιάνουν» 35 μονάδες και

γ) η παραγωγή γραπτού κειμένου (η λεγόμενη έκθεση) με άριστα τις 40 μονάδες.

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα πως όσο καλά, και αν γράψει τις ασκήσεις και την περιλήψη ο υποψήφιος, για μία επιτυχημένη πορεία στο μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας απαιτείται και η ικανοποιητική γραφή του τρίτου μέρους της εξέτασης.

- Παρακάτω θα σχολιάσουμε πώς πρέπει να προσεγγίζουμε το δίδόμενο θέμα με στόχο να απαντάμε εύστοχα σε αυτό και να αποφεύγουμε τους άστοχους πλατειασιμούς.

- Έστω ότι έχουμε το ακόλουθο θέμα: «Βρισκόμαστε κατά κοινή ομολογία στο στάδιο Επανάστασης της Ψηλής Τεχνολογίας. Τα πάντα κινούνται με ταχύτατους ρυθμούς αφοπλίζοντας καθημερινά γνωστικά τους διεθνολόγους. Σε αυτά τα πλαίσια επιτακτική κρίνεται η επανένωση μίας παιδείας που θα καθιστά ικανό το μελλοντικό πολίτη να αφογκράζεται τις ποικίλες υλικοπνευματικές κατακτήσεις αλλά με τρόπο που δε θα συνθλίβει τον ψυχισμό του». Συμμετέχετε σε μία ημερίδα με θέμα «Διάλογος Κριτικής Παιδείας και Τέχνης». Προτείνετε τρόπους που το σχολείο θα μπορούσε να προάγει τόσο την καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία των παιδιών, των παιδιών και αποδεικνύεται πως ο άκριτος και άτεχνος πολίτης δε θα είναι σε θέση να επιβιώσει στην κοινωνία του μέλλοντος». (500-600 λέξεις)

- Πρώτα από όλα απαιτείται η καλή ανάγνωση του θέματος. Κατόπιν κάνουμε μία δεύτερη πιο προσεκτική ανάγνωση σημειώνοντας λέξεις - φράσεις κλειδιά του θέματος - δηλαδή λέξεις που δίνουν τα βασικά θεματικά κέντρα. Για παράδειγμα στο παραπάνω θέμα η προσοχή μας επιβάλλεται να εστιαστεί στις έννοιες παιδεία / κριτική / τέχνη.

- Ακολούθως κάνουμε διάκριση σε ζητούμενα και δεδομένα. Δεδομένο ονομάζουμε τη γενική έννοια, που υπάρχει στο θέμα και η οποία τίθεται ως αφορμή και αιτία για τη διατύπωση του θέματος.

Προσοχή: Το δεδομένο μπορεί να αναλυθεί μόνο στον πρόλογο της έκθεσης.

Ζητούμενο - ζητούμενα ονομάζουμε τα ερωτήματα στα οποία καλούμαστε να απαντήσουμε και τα οποία καταλαμβάνουν και το κύριο μέρος της έκθεσης.

Προσοχή: Τα ζητούμενα τα αναλύουμε μόνον

στο κύριως θέμα της έκθεσης.

- Εδώ το δεδομένο είναι η έκρηξη της επιστημονικής γνώσης που καθιστά απαραίτητη την παροχή σωστής παιδείας στους μελλοντικούς πολίτες έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στις πολλαπλές κοινωνικές απαιτήσεις χωρίς να οδηγούνται σε ψυχολογική πίεση.

- Τα ζητούμενα είναι τρία:

α) τρόποι που το σχολείο προάγει την καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία των παιδιών,

β) τρόποι που το σχολείο θα προάγει την κριτική ικανότητα των παιδιών και

γ) απόδειξη της θέσης πως αν ένας πολίτης είναι άτεχνος και άκριτος δε θα μπορεί να επιβιώσει στην κοινωνία του μέλλοντος.

- Πριν προχωρήσουμε στο κύριως σχεδιαγράμμα της έκθεσης οφείλουμε να αποκωδικοποιήσουμε και το επικοινωνιακό πλαίσιο του θέματος. Δηλαδή τις γενικότερες επικοινωνιακές ανάγκες που θα εξυπηρετήσει το κείμενό μας. Στο συγκεκριμένο θέμα έχουμε ημερίδα, δηλαδή κείμενο που θα εκφωνηθεί στα πλαίσια μίας ημερίδας αφιερωμένης για έναν σκοπό. Για παράδειγμα εδώ έχουμε μία ημέρα αφιερωμένη στο «Διάλογο Κριτικής, Παιδείας και Τέχνης». Απαιτείται λοιπόν προσφώνηση, αφού έχουμε στην ουσία μία ομιλία, όπως και αντίστοιχη αποφώνηση. Επειδή το ακροατήριο δεν προσδιορίζεται επακριβώς (αν θα είναι συμμεαθητές μόνο ή γονείς και καθηγητές) οφείλουμε να είμαστε επίσημοι και τυπικοί ενώ επιθυμητή είναι η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου στον πρόλογο.

Παράδειγμα: Αξιότιμοι Κ. Παριστάμενοι, Συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ για να θίξουμε ένα από τα πιο πολυσχιδή θέματα της ελληνικής κοινωνίας, το εκπαιδευτικό

σύστημα.

- Στον πρόλογο, όπως αναφέραμε και παραπάνω, είναι δυνατό να σχολιάσουμε το δεδομένο, τη γενικότερη έκρηξη της γνώσης, που έχει δημιουργήσει πολλές νέες απαιτήσεις και υποχρεώσεις στο σύγχρονο πολίτη. Τόσες πολλές που το άτομο ασφυκτιά και εδώ έγκεται ο δημιουργικός ρόλος της παιδείας.

- Πριν πάμε στο κύριως θέμα, όπου θα σχολιάσουμε τα ζητούμενα, είναι απαραίτητο να συνδέσουμε το γενικότερο πρόλογο με το ειδικό κύριο μέρος. Εμφανίζεται λοιπόν η μεταβατική παράγραφος στη δομή του λόγου μας.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

- Μεταβατική ονομάζεται η παράγραφος η οποία μεσολαβεί συνηθέστερα μεταξύ του προλόγου και του κυρίου θέματος και χρησιμεύει για να εισάγει τον αναγνώστη στο κύριο θέμα της έκθεσης. Είναι μικρής έκτασης (3-4 σειρές) και διευκολύνει την ομαλή μετάβαση από το εισαγωγικό σημείο στο κεντρικό. Ωστόσο η χρήση της μεταβατικής επεκτείνεται και ανάμεσα στο κύριως θέμα, όταν θέλουμε να αλλάξουμε ζητούμενο οπότε επιβάλλεται και μία ομαλή εισαγωγή - μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο.

- Στο συγκεκριμένο θέμα μπορούμε επομένως στη μεταβατική να δηλώσουμε πως η καλλιέργεια της καλλιτεχνικής και κριτικής ιδιοσυγκρασίας των παιδιών στο σχολείο αποτελεί το ρυθμιστικό παράγοντα διάπλασης ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, οι οποίες «οχυρωμένες» με εφόδια ικανά να απεμπολούν δημιουργικά τα αρνητικά της πληροφορικής κοσμολογίας και να αξιοποιήσουν μόνο τα θετικά.

- Στο κύριως θέμα τώρα αναλύουμε τα τρία

διαφορετικά ζητούμενα σε τρεις διαφορετικές παραγράφους. Ενδεικτική ανάλυσή τους:

Α' Ζητούμενο: προτάσεις για εξοικείωση μαθητών με την τέχνη

1. Αποσύνδεση της παιδείας από τον τεχνολογικό χαρακτήρα
2. Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο σχολείο
3. Επισκέψεις σε πολιτιστικές εκθέσεις και γενικότερα άμεση επαφή των μαθητών με τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα για βιωματική προσέγγιση
4. Διδασκαλία από εξειδικευμένους καθηγητές των μαθημάτων της ιστορίας τέχνης, της μουσικής, της θεατρικής παιδείας
5. Δημιουργία κατάλληλων χώρων για ανάλογες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις όπως αίθουσα θεάτρου, γυμναστικός χώρος, αίθουσα καλλιτεχνικών...

Β' Ζητούμενο: προτάσεις για καλλιέργεια κριτικής στα σχολεία

1. Πιο αντικειμενική αξιολόγηση χωρίς μονομερή κριτήρια (π.χ. ικανότητα αποστήθισης).
2. Κατάρτιση εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μόνο μέσω μίας εξέτασης που δε φανερώνει παρά την απόδοση του μαθητή τη δεδομένη στιγμή.
3. Εξέλιξη «παπαγαλίας» για καλλιέργεια κριτικής ικανότητας
4. Κατάρτιση του μονοπωλίου ενός σχολικού βιβλίου
5. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών
6. Βιωματική μάθηση και έτσι ενίσχυση αυτενέργειας μαθητών.

Γ' Ζητούμενο: Ο άκριτος και άτεχνος πολίτης είναι γεγονός πως δεν θα μπορεί να επιβιώσει στην κοινωνία του μέλλοντος. Και αυτό γιατί σε μία κοινωνία που τα πάντα εξελίσσονται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς αυτός που δε θα έχει κριτική ικανότητα θα χειραγωγείται από τους αφάνεις μηχανισμούς προπαγάνδας, που δρουν αθόρυβα και μυστικά και υποστηρίζονται από τα επικριτικά πληροφοριακά συστήματα. Αναλόγως θα μετατρέπεται σε ένα κατευθυνόμενο αν ενώ η απουσία καλλιτεχνικής παιδείας θα συνηγορεί στην πνευματική του αφυδάτωση, αφού θα υιοθετεί λαϊκίστικα σχήματα αυτής.

- **Επίλογος:** γενικότερο συμπέρασμα - συνέπειες από την αναμόρφωση της προσφερομένης παιδείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. - ΜΑΜΕΚΑΣ Η. - ΠΟΥΤΟΥ Λ.

ΣΠΟΡΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

για μαθητές με απαιτήσεις

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ

Επικοινωνία & Πλαίσιο Κέντρου

Τηλ.: 210 9814594, 210 9802912

ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Δάφνης)

Τηλ.: 210 9767674, 210 9767677

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr